

Rayat Shikshan Sanstha's

**R. B. Narayanrao Borawake College, Shirampur
(Autonomous)**

(Affiliated to Savitribai Phule Pune University, Pune)

FYPG Marathi Syllabus as per NEP-2020

Implemented

From

Academic Year: 2023-24

Course Structure of M.A.-I Marathi (Semester-I and II)

Year	Semester	Course Type	Course Code	Course Title	Theory/ Practical	Credit	No. of Lectures/ Practical to be conducted
1	I	Major(Mandatory)	MR-MJ-511T	भाषा व्यवहार व भाषिक कौशल्य भाग – १	Theory	04	60
		Major (Mandatory)	MR-MJ-512T	अर्वाचीन मराठी साहित्याचा इतिहास (इ. स. १८१८ ते १९२०)	Theory	04	60
		Major (Mandatory)	MR-MJ-513T	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	Theory	04	60
		Major (Mandatory)	MR-MJ-514T	चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर	Theory	02	30
		Major (Mandatory) (EL)	MR-ME-515T	ग्रामीण साहित्य	Theory	04	60
		Major (Mandatory) (RM)	MR-RM-516 T	संशोधन पध्दती	Theory/ Practical	04	L- 45+ P-30 =75
	II	Major (Mandatory)	MR-MJ-521T	भाषाव्यवहार व भाषिक कौशल्य भाग –२	Theory	04	60
		Major (Mandatory)	MR-MJ-522T	अर्वाचीन मराठी साहित्याचा इतिहास (इ. स. १९२० ते २०१०)	Theory	04	60

		Major (Mandatory)	MR-MJ-523T	सामाजिक भाषाविज्ञान	Theory	04	60
		Major (Mandatory)	MR-MJ-524T	मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर	Theory	02	30
		Major (Mandatory) (EL)	MR-ME-525T	दलित साहित्य	Theory	04	60
		Major (Mandatory) (FP)	MR-OJT/ MR-FP 526	क्षेत्र भेट व संशोधन	Theory	04	L - 15+ P - 90 =105

F.Y.P.G. (Marathi)

Syllabus for Semester- I

Course Structure of F.Y.P.G. Marathi

Year	Semester	Course Type	Course Code	Course Title	Theory/ Practical	Credit	No. of Lectures/ Practical to be conducted
1	I	Major(Mandatory)	MR-MJ-511T	भाषा व्यवहार व भाषिक कौशल्य भाग - १	Theory	04	60
		Major(Mandatory)	MR-MJ-512T	अर्वाचीन मराठी साहित्याचा इतिहास (इ. स. १८१८ ते १९२०)	Theory	04	60
		Major(Mandatory)	MR-MJ-513T	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	Theory	04	60
		Major(Mandatory)	MR-MJ-514T	चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर	Theory	02	30
		Major(Mandatory) (EL)	MR-ME-515T	ग्रामीण साहित्य	Theory	04	60
		Major(Mandatory) (RM)	MR-RM- 516T	संशोधन पध्दती	Theory/ Practical	04	L- 45+ P-30 =75

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-1)-भाषा व्यवहार व भाषिक कौशल्य भाग-१

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-MJ-511T भाषा व्यवहार व भाषिक कौशल्य भाग-१	४	४	--

● **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्याची जाणीव निर्माण करणे.
- २) विद्यार्थ्यांना भाषाव्यवहार आणि भाषिक कौशल्यातील सहसंबंध समजावून देणे.
- ३) विद्यार्थ्यांना ग्रंथ प्रकाशनाच्या स्वरूपाची माहिती देणे.
- ४) भाषाविषयक कौशल्यातून विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम बनविण्यास प्रोत्साहित करणे.
- ५) विद्यार्थ्यांना साहित्य संस्थांच्या वाड्मयीन कार्याची माहिती देणे
- ६) विद्यार्थ्यांमध्ये वाड्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवांचा विकास करणे.

● **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्याची जाणीव निर्माण होईल.
- २) विद्यार्थ्यांना ग्रंथ प्रकाशनाचे स्वरूप ध्यानात येईल.
- ३) विद्यार्थ्यांना भाषाव्यवहार आणि भाषिक कौशल्यातील सहसंबंध लक्षात येण्यास मदत होईल.
- ४) विद्यार्थ्यांना साहित्य संस्थांच्या वाड्मयीन कार्याची ओळख होईल.
- ५) विद्यार्थ्यांच्या वाड्मयीन व जीवनविषयक जाणिवांचा विकास होण्यास मदत होईल.
- ६) भाषाविषयक कौशल्यातून विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम बनविण्यास मदत होईल

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ मराठीच्या प्रमाण भाषेचे लेखन व मुद्रितशोधन	१.१ प्रमाणभाषा : संकल्पना, स्वरूप आणि आवश्यकता व वैशिष्ट्ये १.२ प्रमाणभाषा व बोली सहसंबंध १.३ बोलीभाषेचे प्रकार १.४ मराठी व्याकरणाची प्रेरणा आणि स्वरूप १.५ मुद्रितशोधन : संकल्पना स्वरूप आणि आवश्यकता १.६ मुद्रितशोधनाच्या खुणा, चिन्हे १.७ मुद्रितशोधन उपयोजन (उताऱ्याचे मुद्रितशोधन)	१	१५
घटक -२ वाङ्मयीन व्यवहार व प्रकाशन व्यवसाय	२.१ विविध साहित्य संस्था व त्यांचे वाङ्मयीन कार्य २.२ साहित्य संस्था व त्यांचे मुखपत्रे २.३ साहित्यसंस्थाकडून आयोजित केली जाणारी साहित्य संमेलने २.४ वाङ्मयीन नियतकालिके व अनियात्कालीके २.५ दिवाळी अंक, विशेषांक, स्मरणिका, संशोधनपत्रिका इ.चे २.६ संपादन.मांडणी, जाहिरात व ISSN विषयक माहिती २.७ प्रकाशन व्यवसाय. प्रकाशन संस्था, पुस्तक प्रकाशन, ग्रंथ सहिता निवड, २.८ ग्रंथमांडणी व सजावट, मुखपृष्ठ, मलपृष्ठ, बांधणी, जाहिरात, वितरण व ISBN विषयक माहिती.	१	१५
घटक -३ मुलाखत; स्वरूप, तंत्र व कौशल्य	३.१ मुलाखतीचे प्रयोजन व स्वरूप ३.२ मुलाखतीचे प्रकार ३.३ मुलाखतीची पूर्वतयारी ३.४ मुलाखातीसाठीची प्रश्न सूची ३.५ माध्यमनिहाय मुलाखती ३.६ प्रासंगिक मुलाखती ३.७ मुलाखत लेखन	१	१५
घटक -४ अर्जलेखन व पत्रलेखन	४.१ अर्जाचे स्वरूप व प्रकार ४.२ पत्रलेखनाचे विविध प्रकार ४.३ संगणकीय पत्रव्यवहाराचे तंत्र	१	१५

४.४ प्रशासनिक पत्रव्यवहार		
४.५ प्रशासनिक परिभाषा		
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४
		६०

• संदर्भग्रंथ :

- १) सुगम मराठी व्याकरण व लेखन : मो.रा.वाळंबे
- २) मराठी शुद्धलेखन प्रदीप : मो.रा.वाळंबे,संपादक-अरुण फडके पुणे-३०
- ३) व्यावहारिक मराठी: डॉ.लीला गोविलकर,डॉ जयश्री पाटणकर
- ४) व्यावहारिक मराठी : पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
- ५) भाषांतर मीमांसा : डॉ.अंजली सोमण,डॉ.कल्याण काळे
- ६) शुद्धलेखन विवेक : डॉ.द.न.गोखले
- ७) प्रसारमाध्यमांसाठी लेखनकौशल्य : य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
- ८) मुद्रितशोधन : वाय.ए.धायगुडे
- ९) साहित्य संवाद : प्रा.वि.शं.चौधुले
- १०) साहित्य संमेलनाचे महाभारत : डॉ.भीमराव कुलकर्णी
- ११) संपादन स्वरूप व कौशल्य : य.च.म.मुक्त विद्यापीठ,नाशिक
- १२) महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका साहित्य विशेषांक : एप्रिल मे जून १९८६
- १३) साहित्याची भाषा : डॉ.भालचंद्र नेमाडे
- १४) प्रशासनिक मराठी भाषेचा विकास : गीता भागवत
- १५) अनुवाद स्वरूप आणि विवेचन : य.च.म.मुक्त विद्यापीठ,नाशिक

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-2)-अर्वाचीन मराठी साहित्याचा इतिहास
(इ.स.१८१८ ते १९२०)

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-MJ-512T अर्वाचीन मराठी साहित्याचा इतिहास (इ.स. १८१८ ते १९२०)	४	४	--

● अध्ययन उद्दिष्ट्ये:

- १) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्य इतिहाचा परिचय करून देणे.
- २) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्य प्रकार व त्याचे स्वरूप समजावून देणे.
- ३) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्यप्रकार व त्यांचे घटक यांची माहिती देणे.
- ४) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन साहित्याच्या निर्मितीची प्रेरणा देणे.
- ५) अर्वाचीन कालखंडातील साहित्य निर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती समजावून देणे.
- ६) अर्वाचीन साहित्याबाबत विद्यार्थ्यांची आस्वादन व आकलन समज वाढविणे.

● अध्ययन निष्पत्ती:

- १) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्य इतिहासाचा परिचय होण्यास मदत होईल.
- २) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्य प्रकार व त्याचे स्वरूप याचे आकलन होईल.
- ३) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्यप्रकार व त्यांचे घटक यांची माहिती मिळेल.
- ४) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन साहित्याच्या निर्मितीची प्रेरणा मिळेल.
- ५) विद्यार्थी अर्वाचीन कालखंडातील साहित्य निर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती समजावून घेतील.
- ६) अर्वाचीन साहित्याबाबत विद्यार्थ्यांची आस्वादन व आकलन क्षमता वाढण्यास मदत होईल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ वाङ्मय इतिहास स्वरूप मीमांसा	१.१ वाङ्मय इतिहासाची संकल्पना १.२ साहित्य निर्मिती आणि कालखंड सहसंबंध १.३ साहित्यनिर्मिती आणि कालखंड यांचा सहसंबंध १.४ वाङ्मय निर्मितीमागील प्रेरणा व प्रवृत्तीचा कालिक संदर्भ	१	१५
घटक -२ अव्वल इंग्रजी कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप	२.१ अर्वाचीन कालखंडाची पार्श्वभूमी (सामाजिक, धार्मिक, राजकीय, सांस्कृतिक आणि वाङ्मयीन) २.२ मुद्रणकला व ग्रंथव्यवहार २.३ सरकारी पातळीवरील पाठ्यपुस्तके, व्याकरण व कोशनिर्मितीचे प्रयत्न २.४ भाषांतरयुग	१	१५
घटक -२ अव्वल इंग्रजी कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप	२.१ अर्वाचीन कालखंडाची पार्श्वभूमी (सामाजिक, धार्मिक, राजकीय, सांस्कृतिक आणि वाङ्मयीन) २.२ मुद्रणकला व ग्रंथव्यवहार २.३ सरकारी पातळीवरील पाठ्यपुस्तके, व्याकरण व कोशनिर्मितीचे प्रयत्न २.४ भाषांतरयुग	१	१५
घटक ४ इ.स. १८७४ ते १९२० कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती व स्वरूप	४.१ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय विचारांची वाटचाल ४.२ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय सुधारणा व साहित्य: परस्पर प्रभाव ४.३ या कालखंडातील साहित्य प्रकार (निबंध, कथा, कादंबरी, काव्य, नाटक) स्वरूप व वाटचाल ४.४ या कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती, विषय व आशय स्वरूप	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४	६०

• संदर्भग्रंथ :

- १) महाराष्ट्र सारस्वत : वि.ल.भावे,शं.गो.तुळपुळे
- २) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४,५,६, : म. सा. प.
- ३) साहित्य समाज आणि संस्कृती : दिगंबर पाध्ये
- ४) अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठीका : गं.बा.सरदार
- ५) अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी : स.दा.कऱ्हाडे
- ६) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ व २ : डॉ.अ.ना.देशपांडे
- ७) धार आणि काठ : नरहर कुरुंदकर
- ८) मराठी साहित्य प्रेरणा आणि स्वरूप : गो.मा.पवार व म.द.हातकणंगलेकर
- ९) मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास अर्वाचीन कालखंड : डॉ.प्र.न.जोशी
- १०) मराठी कादंबरीचा इतिहास : चंद्रकांत बांदिवडेकर
- ११) टीका स्वयंवर : भालचंद्र नेमाडे
- १२) खडक आणि पाणी : गंगाधर गाडगीळ
- १३) मराठी कथा रूप आणि परिसर : म.द.हातकणंगलेकर
- १४) आधुनिक मराठी कविता : रा.श्री.जोग
- १५) ड्मय इतिहासाची संकल्पना : द.दि.पुंडे

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-3)– ऐतिहासिक भाषाविज्ञान

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-MJ-513T ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	४	४	--

● **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) विद्यार्थ्यांना ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप समजावून देणे
- २) विद्यार्थ्यांना ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचे कार्य व भाषाअभ्यास पध्दती समजून देणे
- ३) भाषेच्या उत्पत्ती विषयी माहिती सांगणे.
- ४) मराठीची पूर्वपीठीका, निर्मितीकाल व कालिक टप्पे इ .ची माहिती देणे.
- ५) भाषाकुलाची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करणे
- ६) भाषिक परिवर्तन; संकल्पना व स्वरूप समजावून सांगणे.

● **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) विद्यार्थ्यांना ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप समजावून घेता येईल .
- २) विद्यार्थ्यांना ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचे कार्य व भाषाअभ्यास पध्दतीचे आकलन होईल .
- ३) भाषेच्या उत्पत्ती विषयी माहिती मिळेल .
- ४) मराठीची पूर्वपीठीका, निर्मितीकाल व कालिक टप्पे इ .ची माहिती करून घेता येईल .
- ५) भाषाकुलाची संकल्पना व स्वरूप समजेल .
- ६) भाषिक परिवर्तन; संकल्पना व स्वरूप समजून घेता येईल .

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ भाषा:स्वरूप,कार्य व भाषा अभ्यासाच्या विविध पध्दती	१.१ भाषाभ्यासाची आवश्यकता १.२ भाषाभ्यासाच्या विविध पध्दती १.३ ऐतिहासिक भाषाभ्यास पध्दती:स्वरूप व भूमिका १.४ ऐतिहासिक भाषाभ्यास पध्दती:महत्व व मर्यादा	१	१५
घटक -२ भाषा:उद्गम व विस्तार	२.१ भाषा उत्पत्ती विषयक विविध उपपत्ती २.२ मराठीची पूर्वपीठीका –मराठी भाषेचा उगम २.३ मराठीचा निर्मितीकाळ (कोरीव लेख व ग्रांथिक पुरावे) २.४ मराठी भाषा विकासाचे कालिक टप्पे (आदिकाल-मध्यकाल-अर्वाचीन काल)	१	१५
घटक -३ भाषाकुल:संकल्पना व स्वरूप	३.१ भाषांचे पुनर्रचन व भाषांचे वर्गीकरण ३.२ जागतिक भाषाकुळे ३.३ इंडो युरोपियन भाषाकुल ३.४ आर्य भारतीय भाषाकुल आणि मराठी भाषा	१	१५
घटक -४ भाषिक परिवर्तन संकल्पना व स्वरूप	४.१ स्वन परिवर्तन ४.२ अर्थ परिवर्तन ४.३ सादृश्यमूलक परिवर्तन ४.४ आदान प्रक्रिया	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४	६०

● **संदर्भग्रंथ :**

- १) ध्वनीविचार : डॉ.ना.गो.कालेलकर
- २) मराठीचा भाषिक अभ्यास : डॉ.मु.श्री.कानडे
- ३) भाषाविज्ञान :वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक : संपा.मालशे,डॉ.इनामदार,डॉ.सोमण
- ४) ऐतिहासिक भाषाशास्त्र : डॉ.र.रा.गोसावी
- ५) भाषा : इतिहास व भूगोल : ना.गो. कालेलकर
- ६) आधुनिक भाषा विज्ञान : डॉ.कल्याण काळे
- ७) आधुनिक भाषा विज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन : डॉ. मिलिंद मालशे
- ८) यादवकालीन मराठी भाषा : डॉ.शं.गो.तुळपुळे
- ९) भाषा आणि संस्कृती : डॉ.ना.गो.कालेलकर
- १०) अभिनव भाषा विज्ञान : डॉ.गं.ना.जोगळेकर

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-4) चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-MJ-514T चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर	२	२	--

- **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) साहित्याचे स्वरूप समजावून देणे.
- २) विद्यार्थ्यांना मराठी साहित्य व मराठी चित्रपटाचा अनुबंध याविषयी माहिती देणे.
- ३) साहित्यातील शब्दरूप व चित्रपटातील दृश्यरूप यांचा परस्पर संबंध याविषयी माहिती देणे.
- ४) साहित्य व चित्रपट या माध्यमातून मराठी भाषेचे अध्ययन –अध्यापन करण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करणे.
- ५) कथा ते पटकथा प्रक्रियेचा वेध घेणे.
- ६) चित्रपटाचा भाषिक अभ्यास करणे.

- **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) विद्यार्थ्यांना साहित्यकृतीचे माध्यमांतर ही संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
- २) साहित्यकृतीचे चित्रपटात माध्यमांतर करण्याची कौशल्य अवगत होतील.
- ३) चित्रपट निर्मितीची कौशल्य प्राप्त होतील.
- ४) मराठी चित्रपटांच्या माध्यमातून साहित्यकृतीचे माध्यमांतर संकल्पना अभ्यासता येईल.
- ५) कथा ,पटकथा,संवाद या कौशल्यांचा वापर करता येईल.
- ६) चित्रपटाची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासता येईल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ चित्रपट माध्यम	१.चित्रपट : संकल्पना,स्वरूप व प्रकार २.चित्रपट माध्यमाचा उदय,चित्रपटाची वाटचाल	१	१५
घटक -२ चित्रपट प्रकार	१.चित्रपटाचे प्रकार – मूकपट,बोलपट,लघुपट,माहितीपट,चरित्रपट,कथात्मक चित्रपट इ. २.पटकथा – संकल्पना व स्वरूप,कथा ते पटकथा	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		२	३०

• **संदर्भग्रंथ :**

- १) चित्रकथा – खंड १ व २ आचार्य अत्रे,परचुरे प्रकाशन,१९८५
- २) मराठी चित्रपटाची पटकथा – अनिल सपकाळ,अनुबंध प्रकाशन,२००५
- ३) बखर सिनेमाची – वसंत साठे,व्ही शांताराम प्रतिष्ठान.१९९२
- ४) चित्रपट एक कला – विजय दीक्षित,रेणुका प्रकाशन,१९७९
- ५) पटकथा लेखन : तंत्र व कौशल्य – रामदास केदार,अरुणा प्रकाशन,पुणे
- ६) सिनेमाची भाषा – मनीषा कावतकर, उन्मेष प्रकाशन
- ७) माध्यमांतर मीमांसा - शकील शेख
- ८) कथात्मक साहित्य आणि चित्रपट रूपांतर प्रक्रिया – बालाजी धारुळे,हर्मिस प्रकाशन
- ९) गाथा मराठी सिनेमाची - इसाक मुजावर,प्रतिक प्रकाशन ,२०१२
- १०) मराठी साहित्य आणि चित्रपटकथा – प्रवीण महाजन,माय बुक पब्लिकेशन,२०१७
- ११) पटकथा : तंत्र व मंत्र – ए.जे.दिवाण

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-5)– ग्रामीण साहित्य (EL)

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-ME-515T ग्रामीण साहित्य (EL)	४	४	--

● **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतरच्या कालखंडात ग्रामीण साहित्याच्या निर्मितीची कारणपरंपरा समजावून घेणे.
- २) ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप समजावून घेणे.
- ३) ग्रामीण साहित्यातील विविध वाङ्मयप्रकारांचा विकास कसा होत गेला याचे मूल्यमापन करणे.
- ४) ग्रामीण साहित्याने दिलेले योगदान, त्यांच्या विकासाची गती, दिशा यांची मीमांसा करणे.
- ५) ग्रामीण साहित्याचे विशेष व कार्य यांची चिकित्सा करणे.
- ६) ग्रामीण साहित्याची सामाजिक बांधलकी स्पष्ट करणे.

● **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतरच्या कालखंडात ग्रामीण साहित्याच्या निर्मितीची कारणपरंपरा यांचे आकलन होईल.
- २) ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप समजावून घेता येईल.
- ३) ग्रामीण साहित्यातील विविध वाङ्मयप्रकारांचा विकास कसा होत गेला याचे मूल्यमापन करता येईल.
- ४) ग्रामीण साहित्याने दिलेले योगदान, त्यांच्या विकासाची गती, दिशा यांची मीमांसा करण्यास मदत होईल.
- ५) ग्रामीण साहित्याचे विशेष व कार्य यांची चिकित्सा करता येईल.
- ६) ग्रामीण साहित्याची सामाजिक बांधलकी स्पष्ट करता येईल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ साठोत्तरी मराठी साहित्याचे स्वरूप आणि ग्रामीणसाहित्य	१.१ साठोत्तरी कालखंडात मराठी साहित्यात उदयाला आलेले विविध साहित्यप्रवाह १.२ ग्रामीण साहित्यप्रवाह : निर्मितीचे कारणे १.३ 'ग्रामीण' व ग्रामीण साहित्य': संज्ञा स्पष्टीकरण १.४ ग्रामीण साहित्य : प्रेरणा –प्रवृत्ती,ग्रामीण साहित्याचे वेगळेपण	१	१५
घटक -२ ग्रामीणसाहित् आणि समाज : सहसंबंध	२.१ गावगाड्याची जडणघडण व परिवर्तन २.२ ग्रामीण समाज: जातवास्तव, आर्थिक सामाजिक सहसंबंध २.३ ग्रामीण समाज स्थित्यंतरे : कृषी, औद्योगिक,शैक्षणिक विकास, आधुनिकता,जाणीव जागृती व ग्रामीण साहित्य २.४ ग्रामीण साहित्य सामाजिक व सांस्कृतिक अनुबंध	१	१५
घटक-३ . ग्रामीण साहित्याची वाटचाल : स्थूल आढावा (स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर कालखंड)	३.१ ग्रामीण कविता,कथा,कादंबरी आणि नाटक ३.२ ग्रामीण साहित्य चळवळ व ग्रामीण साहित्य यातील सहसंबंध ३.३ ग्रामीण साहित्य आणि सामाजिक बांधिलकी ३.४ ग्रामीण साहित्याची समीक्षा	१	१५
घटक ४ . ग्रामीण साहित्य : स्वरूप चिकित्सा	४.१ ग्रामीण साहित्याचे विषय ४.२ ग्रामीण साहित्याचे आशयविश्व ४.३ ग्रामीण साहित्य : भाषिक आविष्काररूपे ४.४ ग्रामीण साहित्याचे योगदान	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४	६०

• संदर्भग्रंथ :

- १) ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि समस्या : डॉ. आनंद यादव
- २) ग्रामीण साहित्य आणि वास्तव : डॉ. आनंद यादव
- ३) ग्रामीण साहित्य समाज आणि संस्कृती : डॉ. आनंद यादव
- ४) ग्रामीण साहित्य एक चिंतन : डॉ. द.ता.भोसले
- ५) ग्रामीण कथा : डॉ. वासुदेव मुलाटे
- ६) ग्रामीण साहित्य प्रेरणा आणि प्रयोजन : डॉ. श्रीराम गुंदेकर
- ७) ग्रामसंस्कृती : डॉ. आनंद यादव
- ८) ग्रामीण साहित्याची चळवळ : डॉ. कीर्ती मुळीक
- ९) ग्रामीण साहित्य : डॉ. रा.रं.बोराडे
- १०) मराठी कादंबरीतील प्रादेशिकता - डॉ. भास्कर शेळके
- ११) ग्रामीण कादंबरी : डॉ. रवींद्र ठाकूर
- १२) ग्रामीण साहित्य आणि वास्तव : डॉ. कृष्णा इंगोले
- १३) ग्रामीण साहित्य चळवळीचे सामाजिक व सांस्कृतिक योगदान : डॉ. सुधाकर शेलार

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-6)– संशोधन पध्दती (RM)

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-RM-516 T संशोधन पध्दती (RM)	४	४	--

● **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) विद्यार्थ्यांना साहित्य संशोधन व्यवहाराचा परिचय करून देणे.
- २) विद्यार्थ्यांना विविध साहित्य प्रकार व त्यासंदर्भातील संशोधन याविषयी माहिती देणे.
- ३) विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पद्धतीचे ज्ञान व उपयोजनाची क्षमता निर्माण करणे.
- ४) साहित्य संशोधनविषयी विद्यार्थ्यांना प्रेरणा देऊन प्रोत्साहित करणे.
- ५) साहित्यसंशोधनाच्या विविध प्रकारांची विद्यार्थ्यांना माहिती देणे.
- ६) साहित्य संशोधन व समीक्षा बाबत विद्यार्थ्यांमध्ये जाणीव जागृती निर्माण करणे.
- ७) आकलन, आस्वाद, चिकित्सा, विश्लेषण, संश्लेषण, तुलना व मूल्यमापन या विविध घटकांच्या आकलनातून प्रबंध लेखनाची दृष्टी विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करणे.

● **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) विद्यार्थ्यांना साहित्य संशोधन व्यवहाराचा परिचय होईल.
- २) विद्यार्थ्यांना विविध साहित्य प्रकार व त्यासंदर्भातील संशोधन याविषयी माहिती मिळेल.
- ३) विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पद्धतीचे ज्ञान व उपयोजनाची क्षमता निर्माण होईल.
- ४) साहित्य संशोधनविषयी विद्यार्थ्यांना प्रेरणा देऊन प्रोत्साहित करता येईल.
- ५) साहित्यसंशोधनाच्या विविध प्रकारांची विद्यार्थ्यांना माहिती मिळेल.
- ६) साहित्य संशोधन व समीक्षा बाबत विद्यार्थ्यांमध्ये जाणीव जागृती निर्माण होईल.
- ७) आकलन, आस्वाद, चिकित्सा, विश्लेषण, संश्लेषण, तुलना व मूल्यमापन या विविध घटकांच्या आकलनातून प्रबंध लेखनाची दृष्टी विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करता येईल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ संशोधन संकल्पना व स्वरूप	१.१ संशोधन: संकल्पना, स्वरूप, प्रेरणा, प्रयोजन, प्रकार आणि आवश्यकता १.२ संशोधकाच्या अंगी असणारे आवश्यक गुण १.३ संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे १.४ संशोधनाची साधने: संदर्भग्रंथ,नियतकालिके,कोश वाङ्मय, सूची, हस्तलिखिते, शिलालेख, ताम्रपट, वृत्तपत्र इत्यादी	१	१५
घटक -२ साहित्य संशोधनाची अभ्यासक्षेत्रे	२.१ साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन,साहित्य प्रकारनिष्ठ संशोधन,लेखक निष्ठ संशोधन २.२ कालखंडाचा अभ्यास, धर्मसंप्रदाय, पंथीय अभ्यास, साहित्य इतिहास २.३ लोकसाहित्य विषयक, भाषिक व तैलोनिक संशोधन २.४ संहिता संपादन व विश्लेषण	१	१५
घटक ३ संशोधन पध्दती आराखडा आणि संदर्भ साधने	३.१ संशोधन विषयाची निवड ३.२ संशोधन पध्दती: विमर्शक पध्दती, क्षेत्रीय पध्दती, सर्वेक्षणात्मक पध्दती, ऐतिहासिक, सामाजशास्त्रीय, तुलनात्मक इत्यादी. ३.३ संशोधन प्रारूप,आराखडा स्वरूप, ३.४ संदर्भसाधने, संदर्भ सुचीलेखन पध्दती, शिस्त इत्यादी	१	१५
घटक ४ प्रात्यक्षिक कार्य : प्रकल्पलेखन	१ साहित्य आणि तत्वज्ञान, साहित्य आणि संस्कृती २.साहित्य आणि इतिहास, ३.साहित्य आणि राज्यशास्त्र ४.साहित्य आणि मानसशास्त्र ५. साहित्य आणि समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४	६०

• संदर्भग्रंथ :

- १) संशोधन पध्दती, प्रक्रिया अंतरंग : डॉ. दु. का. संत
- २) मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास खंड १, २ : म. सा. प., पुणे
- ३) साहित्य समाज आणि संस्कृती : दिगंबर पाध्ये
- ४) संशोधन स्वरूप आणि पध्दती : संपा. डॉ. भास्कर शेळके
- ५) मराठी साहित्य संशोधन : नव्या दिशा – संपा. डॉ. अविनाश आवलगावकर
- ६) संशोधनाची क्षितिजे : डॉ. भा. ल. भोळे
- ७) महानुभाव संशोधन : डॉ. वि. भि. कोलते
- ८) संशोधन स्वरूप आणि पध्दती : डॉ. सु. रा. चुनेकर, रंगनाथ पठारे
- ९) संशोधन सिद्धांत : स. दा. कऱ्हाडे
- १०) साहित्य संशोधन वाटा आणि वळणे : डॉ. सुधाकर शेलार
- ११) मराठी साहित्य संशोधन स्वरूप आणि दिशा : शं. रा. राणे
- १२) शोधनिबंधाची लेखन पध्दती : स. गं. मालशे
- १३) मराठी साहित्य संशोधन : म. पा. भावे, श्रीहरी भिडे
- १४) मराठी संशोधन विद्या : डॉ. उषा देशमुख
- १५) साहित्याचा अभ्यास : डॉ. र. ब. मंचरकर (सद्भाव ग्रंथ)

F.Y.P.G. (Marathi) Syllabus for Semester- II

Course Structure of F.Y.P.G. Marathi

Year	Semester	Course Type	Course Code	Course Title	Theory/ Practical	Credit	No. of Lectures/ Practical to be conducted
1	II	Major (Mandatory)	MR-MJ521T	भाषा व्यवहार व भाषिक कौशल्य भाग -२	Theory	04	60
		Major(Mandatory)	MR-MJ- 522T	अर्वाचीन मराठी साहित्याचा इतिहास (इ. स. १९२० ते २०१०)	Theory	04	60
		Major(Mandatory)	MR-MJ-523T	सामाजिक भाषाविज्ञान	Theory	04	60
		Major(Mandatory)	MR-MJ-524T	मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर	Theory	02	30
		Major (Mandatory) (EL)	MR-ME-525T	दलित साहित्य	Theory	04	60
		Major(Mandatory) (FP)	MR-OJT/ MR-FP 526	क्षेत्र भेट व संशोधन	Theory	04	L - 15+ P - 90 =105

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-1)–भाषा व्यवहार व भाषिक कौशल्य भाग-२

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-MJ-521T भाषा व्यवहार व भाषिक कौशल्य भाग-२	४	४	--

● **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक जाणीवा विकसित होण्यासाठी प्रोत्साहित करणे.
- २) भाषांतराच्या प्रक्रियेतून विद्यार्थ्यांची वाङ्मयीन आकलनाची क्षमता वाढविणे.
- ३) विद्यार्थ्यांची अभिरुची प्रभावी निवेदनातून वाढविणे.
- ४) विद्यार्थ्यांवर वाङ्मयीन मूल्य व जीवन मुल्यांचा संस्कार कारणे.
- ५) विद्यार्थ्यांना जनसंपर्काचे स्वरूप व आवश्यकता समजावून सांगणे.
- ६) विद्यार्थ्यांना वाङ्मयीन प्रकल्प लेखनाची पद्धत व रचना समजावून देणे.

● **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक जाणीवा विकसित होण्यासाठी प्रोत्साहन मिळेल.
- २) भाषांतराच्या प्रक्रियेतून विद्यार्थ्यांची वाङ्मयीन आकलनाची क्षमता वाढविण्यास मदत होईल.
- ३) विद्यार्थ्यांची अभिरुची प्रभावी निवेदनातून वाढीस लागेल.
- ४) विद्यार्थ्यांवर वाङ्मयीन मूल्य व जीवन मुल्यांचा संस्कार होईल.
- ५) विद्यार्थ्यांना जनसंपर्काचे स्वरूप व आवश्यकता समजेल.
- ६) विद्यार्थ्यांना वाङ्मयीन प्रकल्प लेखनाची पद्धत व रचना समजण्यास मदत होईल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ भाषांतर व अनुवाद लेखन	१.१ भाषांतराचे स्वरूप १.२ भाषांतराची आवश्यकता व महत्त्व १.३ भाषांतराचे विविध प्रकार १.४ भाषांतर, अनुवाद, भावानुवाद आणि रूपांतर यातील साम्यभेद १.५ इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर १.६ हिंदी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर	१	१५
घटक -२ निवेदन कौशल्य	२.१ निवेदनाची आवश्यकता व स्वरूप २.२ निवेदनाची तंत्रे व शैली २.३ कथात्म साहित्याचे निवेदन कौशल्य २.४ कादंबरी कथा व नाटक या साहित्यप्रकाराचे निवेदन २.५ प्रभावी निवेदनासाठी आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये	१	१५
घटक -३. जनसंपर्क संकल्पना व स्वरूप	३.१ जनसंपर्काचे स्वरूप आणि आवश्यकता ३.२ जनसंपर्क कौशल्याची तंत्रे, जनसंपर्क कौशल्याची भाषा ३.३ माहिती व जनसंपर्क अधिकारी यांचे कार्य ३.४ शासन, विद्यापीठ, शैक्षणिक संस्था, बँका आणि कंपन्यांसाठी जनसंपर्काचे महत्त्व आणि आवश्यकता	१	१५
घटक -४. प्रकल्पलेखन स्वरूप व चर्चा	४.१ वाङ्मयीन प्रकल्प लेखनाचे स्वरूप ४.२ प्रकल्प लेखनासाठी आवश्यक घटक ४.३ प्रकल्प लेखनाची भाषाशैली ४.४ प्रकल्प लेखनातील संदर्भ नोंदी ४.५ प्रत्यक्ष प्रकल्पलेखन ४.६ प्रकल्प लेखनासाठी काही विषयक्षेत्रे (नमुनासूची) आकाशवाणीवरील प्रमुख कार्यक्रम, दूरचित्रवाणीचे सांस्कृतिक क्षेत्रातील कार्य, आकाशवाणी, दूरचित्रवाणी व नियतकालिकासाठी प्रत्यक्ष मुलाखत घेणे, शैक्षणिक सहल आयोजित करणे. प्रसारमाध्यमांचे कार्यालय, प्रकाशनसंस्था यांना भेटी देणे व लेखनातील संगणकाचा वापर व महत्त्व.	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४	६०

• संदर्भग्रंथ :

- १) भाषांतर मीमांसा- डॉ. अंजली सोमन, डॉ. कल्याण काळे.
- २) भाषांतर विज्ञान की कला – म. वि . पाठक, रजनी ठाकर .
- ३) भाषांतर आणि भाषा – विलास सारंग
- ४) भाषांतर – सदा कऱ्हाडे.
- ५) अनुवाद मीमांसा –संपादक केशव तुपे.
- ६) मराठी शुद्धलेखन प्रदीप- मो. रा. वाळीबें .
- ७) मराठी शब्दलेखन कोश – यास्मिन शेख
- ८) शुद्धलेखन विवेक – डॉ. द. न. गोखले.
- ९) प्रसार माध्यमांसाठी लेखन कौशल्य- य.च.म.मुक्त विद्यापीठ नाशिक.
- १०) प्रशासनिक मराठी भाषेचा विकास – गीता भागवत .
- ११) मुद्रित शोधन – वाय. ए. धायगुडे.
- १२) साहित्यसंवाद- वि.श. चौगुले.
- १३) भाषा स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य – डॉ. वा. के. लेले.
- १४) अनुवाद स्वरूप आणि विवेचन -य.च.म.मुक्त विद्यापीठ नाशिक.

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-2)– अर्वाचीन मराठी साहित्याचा इतिहास (इ.स. १९२० ते २०१०)

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-MJ-522T अर्वाचीन मराठी साहित्याचा इतिहास (इ. स. १९२० ते २०१०)	४	४	--

● **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्य इतिहासाचा परिचय करून देणे.
- २) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्य प्रकार व त्याचे स्वरूप समजावून देणे.
- ३) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्यप्रकार व त्यांचे घटक यांची माहिती देणे.
- ४) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन साहित्याच्या निर्मितीची प्रेरणा देणे.
- ५) अर्वाचीन कालखंडातील साहित्य निर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती समजावून देणे.
- ६) अर्वाचीन साहित्याबाबत विद्यार्थ्यांची आस्वादन व आकलन समज वाढविणे.

● **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्य इतिहासाचा परिचय होण्यास मदत होईल.
- २) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्य प्रकार व त्याचे स्वरूप याचे आकलन होईल.
- ३) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी साहित्यप्रकार व त्यांचे घटक यांची माहिती मिळेल.
- ४) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन साहित्याच्या निर्मितीची प्रेरणा मिळेल.
- ५) विद्यार्थी अर्वाचीन कालखंडातील साहित्य निर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती समजावून घेतील.
- ६) अर्वाचीन साहित्याबाबत विद्यार्थ्यांची आस्वादन व आकलन क्षमता वाढण्यास मदत होईल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ इ.स. १९२० ते १९४५ च्या कालखंडातील साहित्य (प्रेरणा,स्वरूप व प्रवृत्ती)	१.१ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय विचारप्रवाह व साहित्य सहसंबंध (जीवनवाद, कलावाद, समाजवाद, गांधीवाद, मार्क्सवाद) १.२ या कालखंडातील साहित्यप्रकार स्वरूप व वाटचाल (कथा, कादंबरी, नाटक, काव्य) १.३ या कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती, आशय व विषय १.४ प्रकल्पलेखन : या कालखंडातील विविध विचारप्रवाह व साहित्य यांचा सहसंबंध	१	१५
घटक -२ इ.स. १९४५ ते १९६० च्या कालखंडातील साहित्य (प्रेरणा, स्वरूप व प्रवृत्ती)	२.१ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय विचारप्रवाह व साहित्य सहसंबंध व समीक्षा २.२ या कालखंडातील साहित्यप्रकार स्वरूप व वाटचाल (कथा, कादंबरी, नाटक, काव्य) २.३ या कालखंडातील : प्रेरणा, प्रवृत्ती, आशय व विषय इ.	१	१५
घटक ३ . इ.स. १९६० ते १९९० च्या कालखंडातील साहित्य (प्रेरणा, स्वरूप व प्रवृत्ती)	३.१ या कालखंडातील शैक्षणिक, सामाजिक, धार्मिक, राजकीय स्थित्यंतरे व साहित्य : परस्पर संबंध ३.२ साठोत्तरी साहित्यप्रवाह व साहित्य चळवळी : सहसंबंध ३.३ या कालखंडातील साहित्यप्रकार स्वरूप व वाटचाल (कथा, कादंबरी, नाटक, काव्य) ३.४ या कालखंडातील : प्रेरणा, प्रवृत्ती, आशय व विषय इ.	१	१५
घटक ४ इ.स. १९९० ते २०१० च्या कालखंडातील साहित्य (प्रेरणा, स्वरूप व प्रवृत्ती)	४.१ या कालखंडातील वाड्मयाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी ४.२ या कालखंडातील खाजगीकरण, जागतिकीकरण व उदारीकरण यांचा साहित्यावरील परिणाम ४.३ या कालखंडातील साहित्यप्रकार स्वरूप व वाटचाल (कथा, कादंबरी, नाटक, काव्य) ४.४ या कालखंडातील साहित्याबाबत झालेले परिवर्तन व नोंदी	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४	६०

• संदर्भग्रंथ :

- १) महाराष्ट्र सारस्वत : वि.ल.भावे,शं.गो.तुळपुळे
- २) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४,५,६, : म. सा. प.
- ३) साहित्य समाज आणि संस्कृती : दिगंबर पाध्ये
- ४) अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठीका : गं.बा.सरदार
- ५) अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी : स.दा.कऱ्हाडे
- ६) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ व २ : डॉ.अ.ना.देशपांडे
- ७) धार आणि काठ : नरहर कुरुंदकर
- ८) मराठी साहित्य प्रेरणा आणि स्वरूप : गो.मा.पवार व म.द.हातकणंगलेकर
- ९) मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास अर्वाचीन कालखंड : डॉ प्र.न.जोशी
- १०) मराठी कादंबरीचा इतिहास : चंद्रकांत बांदिवडेकर
- ११) टीका स्वयंवर : भालचंद्र नेमाडे
- १२) खडक आणि पाणी : गंगाधर गाडगीळ
- १३) मराठी कथा रूप आणि परिसर : म.द.हातकणंगलेकर
- १४) आधुनिक मराठी कविता : रा.श्री.जोग
- १५) वाङ्मय इतिहासाची संकल्पना : द.दि.पुंडे

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-3)– सामाजिक भाषाविज्ञान

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-MJ-523T सामाजिक भाषाविज्ञान	४	४	--

● **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) विद्यार्थ्यांना सामाजिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप व भूमिका समजावून देणे.
- २) विद्यार्थ्यांना सामाजिक भाषाविज्ञानाचे कार्य व भाषाअभ्यास पध्दती समजून देणे.
- ३) भाषा आणि विविध व्यवसाय क्षेत्रे यांच्यातील परस्पर संबंध सांगणे.
- ४) भाषा आणि संस्कृती यांच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करणे.
- ५) भाषेचा लिंग सापेक्ष विचार स्पष्ट करणे.
- ६) भाषेची अविष्कार पध्दती व भाषा रूपे याविषयी माहिती देणे.

● **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) विद्यार्थ्यांना सामाजिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप व भूमिका समजेल.
- २) विद्यार्थ्यांना सामाजिक भाषाविज्ञानाचे कार्य व भाषाअभ्यास पध्दतीचे आकलन होईल.
- ३) भाषा आणि विविध व्यवसाय क्षेत्रे यांच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट होईल.
- ४) भाषा आणि संस्कृती यांच्यातील परस्पर संबंध लक्षात घेता येईल.
- ५) भाषेचा लिंग सापेक्ष विचार करण्याची क्षमता प्राप्त होईल.
- ६) भाषेची अविष्कार पध्दती व भाषा रूपे याविषयी माहिती मिळेल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ समाज भाषाविज्ञान : स्वरूप आणि उद्देश	१.१ समाज भाषाविज्ञान : पार्श्वभूमी व संकल्पना १.२ सामाजिक भाषाविज्ञान : स्वरूप, व्याप्ती व विशेष १.३ भाषिक सापेक्ष वादाचा सिद्धांत १.४ भाषा, बोली आणि समाज यांचा परस्पर संबंध	१	१५
घटक -२ भाषा उपयोजनातील विविधता : स्वरूप	२.१ समाजातील भाषा उपयोजनातील विविधता २.२ भाषा आणि विविध व्यवसाय क्षेत्रे : सहसंबंध २.३ भाषा आणि आर्थिक वर्ग व्यवस्था : परस्परसंबंध २.४ भाषा, भाषिक भांडार आणि लघु क्षेत्रे : विशिष्ट भाषारूपे	१	१५
घटक -३ भाषा आणि संस्कृती परस्पर संबंध	३.१ भाषेचे संस्कृती सापेक्षत्व : स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये ३.२ भाषा आणि सांस्कृतिक व्यवस्था, सांस्कृतिक परंपरा : सहसंबंध ३.३ सामाजिक स्तर आणि भाषा : परस्परसंबंध ३.४ भाषेचा लिंग सापेक्ष विचार : पुरुषांची भाषा आणि स्त्रियांची भाषा	१	१५
घटक - ४ नवव्यवस्थेत बदलत जाणारी भाषिक रूपे	४.१ समाजामध्ये निर्माण झालेल्या नवव्यवस्था : स्थूल ओळख ४.२ समाजामध्ये निर्माण झालेल्या नवव्यवस्थेतील भाषिक रूपे व आविष्कार पध्दती ४.३ प्रमाण भाषा आणि परभाषा संपर्क : पिजिन आणि क्रिऑल भाषा निर्मितीचे सिद्धांत ४.४ समाजातील विशिष्ट नवव्यवस्थेत परभाषेचा वापर	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४	६०

• संदर्भग्रंथ :

- १) ध्वनीविचार : डॉ ना.गो.कालेलकर
- २) समाज भाषाविज्ञान : डॉ. रमेश वरखेडे
- ३) सामाजिक भाषाविज्ञान : डॉ. मिलिंद आगाशे
- ४) मराठी भाषा : व्यवस्था आणि अध्यापन : डॉ.च.द. इंदापूरकर
- ५) भाषा : इतिहास व भूगोल : ना.गो. कालेलकर
- ६) सांकेतिक आणि गुप्त भाषा : डॉ.प्रभाकर मांडे
- ७) आधुनिक भाषा विज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन : डॉ. मिलिंद मालशे
- ८) यादवकालीन मराठी भाषा : डॉ.शं.गो.तुळपुळे
- ९) भाषा आणि संस्कृती : डॉ ना.गो.कालेलकर
- १०) अभिनव भाषा विज्ञान : डॉ.गं.ना.जोगळेकर

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-4) : मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-MJ-524T मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर	२	२	--

● **अध्ययन उद्दिष्ट्ये:**

- १) विद्यार्थ्यांना मराठी साहित्य व चित्रपट यांच्यातील अनुबंधाची ओळख करून देणे.
- २) विद्यार्थ्यांना साहित्याचे शब्दरूप व चित्रपटातील दृश्यरूप यांच्यातील परस्पर संबंधाची माहिती करून देणे.
- ३) माध्यमांतराचे स्वरूप अभ्यासणे .
- ४) साहित्य व चित्रपट या माध्यमातून मराठी भाषेचे अध्ययन – अध्यापन करण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करणे.
- ५) कथा ते पटकथा प्रक्रियेचा वेध घेणे
- ६) कथात्मक साहित्याचे माध्यमांतर समजून घेणे.

● **अध्ययन निष्पत्ती:**

- १) साहित्यकृतीचे माध्यमांतर ही संकल्पना स्पष्ट करता येईल
- २) साहित्यकृतीचे चित्रपटात माध्यमांतर करण्याची कौशल्य अवगत होतील.
- ३) चित्रपट निर्मितीची कौशल्य प्राप्त होतील.
- ४) मराठी चित्रपटाच्या माध्यमातून साहित्यकृतीचे माध्यमांतर ही संकल्पना अभ्यासता येईल.
- ५) कथा, पटकथा, संवाद या कौशल्यांचा वापर करता येईल.
- ६) चित्रपटाची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासता येईल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ साहित्य : संकल्पना, स्वरूप व प्रकार	१.१ साहित्य : संकल्पना, स्वरूप व प्रकार १.२ साहित्यकृतीचे माध्यमांतर : संकल्पना	१	१५
घटक -२ साहित्यकृतीचे चित्रपटात माध्यमांतर	२.१ कविता, कथा व कादंबरी २.२ नाटक, चरित्र व आत्मचरित्र	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		२	३०

• **संदर्भग्रंथ :**

- १) मराठी चित्रपटाची पटकथा : अनिल सपकाळ
- २) बखर सिनेमाची : वसंत साठे
- ३) चित्रपट एक कला : विजय दीक्षित
- ४) पटकथा लेखन : तंत्र व कौशल्य : रामदास केदार
- ५) सिनेमाची भाषा : मनिषा कावतकर
- ६) माध्यमांतर मीमांसा : शकील शेख
- ७) साहित्यकृतीचे माध्यमांतर : राजेंद्र थोरात
- ८) मराठी साहित्य आणि चित्रपट कथा : प्रवीण महाजन
- ९) कथात्मक साहित्य आणि चित्रपट रूपांतर प्रक्रिया : बालाजी धारुळे
- १०) सिनेमाची गोष्ट : अनिल झणकर
- ११) कथा मराठी सिनेमाची : इसाक मुजावर
- १२) पटकथा : तंत्र व मंत्र : ए. जे. दिवाण

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-5)– दलित साहित्य

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
MR-ME-525T दलित साहित्य (EL)	४	४	--

● अध्ययन उद्दिष्ट्ये:

- १) स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतरच्या कालखंडात दलित साहित्याच्या निर्मितीची कारणपरंपरा समजावून घेणे.
- २) दलित साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करणे .
- ३) दलित साहित्यातील विविध वाङ्मयप्रकारांचा विकास कसा होत गेला याचे मूल्यमापन करणे.
- ४) दलित साहित्याने दिलेले योगदान, त्यांच्या विकासाची गती, दिशा यांची मीमांसा करणे.
- ५) दलित साहित्याचे विशेष व कार्य यांची चिकित्सा करणे.
- ६) दलित साहित्याची सामाजिक बांधिलकी स्पष्ट करणे.

अध्ययन निष्पत्ती:

- १) स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतरच्या कालखंडात दलित साहित्याच्या निर्मितीची कारणपरंपरा यांचे आकलन होईल.
- २) ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप समजावून घेता येईल.
- ३) दलित साहित्यातील विविध वाङ्मयप्रकारांचा विकास कसा होत गेला याचे मूल्यमापन करता येईल.
- ४) दलित साहित्याने दिलेले योगदान, त्यांच्या विकासाची गती, दिशा यांची मीमांसा करण्यास मदत होईल.
- ५) दलित साहित्याचे विशेष व कार्य यांची चिकित्सा करता येईल.
- ६) दलित साहित्याची सामाजिक बांधिलकी स्पष्ट करता येईल.

घटक	उपघटक	श्रेयांक	तासिका
घटक -१ साठोत्तरी मराठी साहित्याचे स्वरूप आणि दलित साहित्य	१.१ साठोत्तरी कालखंडात मराठी साहित्यात उदयाला आलेले विविध साहित्यप्रवाह १.२ दलित साहित्यप्रवाह : निर्मितीची कारणे १.३ 'दलित' साहित्य': संज्ञा स्पष्टीकरण १.४ दलित साहित्य : प्रेरणा -प्रवृत्ती १.५ दलित साहित्याचे वेगळेपण	१	१५
घटक -२ दलित साहित्य आणि समाज : सहसंबंध	२.१ भारतीय समाज : जात व्यवस्था आणि परिवर्तनाच्या चळवळी २.२ भारतीय समाज: दलितांचे स्थान, आर्थिक, सामाजिक स्थितीगती २.३ दलित समाज : स्थित्यंतरे : शैक्षणिक विकास, जाणीवजागृती व दलित साहित्य २.४ दलित साहित्य : सामाजिक व सांस्कृतिक अनुबंध	१	१५
घटक ३. दलित साहित्याची वाटचाल : स्थूल आढावा (स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर कालखंड	३.१ दलित कविता- आत्मकथने, कथा, कादंबरी आणि नाटक ३.२ दलित साहित्य चळवळ व दलित साहित्य :सहसंबंध ३.३ दलित साहित्य आणि सामाजिक बांधिलकी ३.४ दलित साहित्याची समीक्षा	१	१५
घटक ४ . दलित साहित्य : स्वरूप चिकित्सा	४.१ दलित साहित्याचे विषय ४.२ दलित साहित्याचे आशयविश्व : वेदना, विद्रोह आणि नकार ४.३ दलित साहित्य : भाषिक आविष्काररूपे ४.४ दलित साहित्याचे योगदान	१	१५
एकूण श्रेयांक व तासिका		०४	६०

• संदर्भग्रंथ :

- १) जातीप्रथेचे विध्वंसन – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- २) दलित साहित्य एक आकलन – बाळकृष्ण कवठेकर
- ३) दलित साहित्य एक चिंतन - अर्जुन डांगळे
- ४) दलित साहित्य : दिशा आणि दिशांतर – दत्ता भगत
- ५) दलित चळवळ आणि साहित्य – डॉ. कृष्णा किरवले
- ६) दलित साहित्याचे निराळेपण – डॉ. प्रभाकर मांडे
- ७) दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह – डॉ. भालचंद्र फडके
- ८) दलित वाङ्मय प्रेरणा आणि प्रवृत्ती – डॉ. शंकरराव खरात
- ९) दलित साहित्य प्रवाह आणि प्रतिक्रिया – गो. म. कुलकर्णी
- १०) दलित साहित्य आस्वाद आणि शोध- यशवंत मनोहर

DISCIPLINE SPECIFIC CORE COURSE (DSC-6)– क्षेत्र भेट व संशोधन (FP)

Course Code & Title	Credits	Credit distribution of the course	
		Lecture	Practical
(FP) 526 क्षेत्र भेट व संशोधन	४	४	--

● अभ्यासक्रम :

अ) घटक १. क्षेत्रीय संशोधन – (वारकरी, महानुभाव कोणतेही तीर्थक्षेत्र)

ब) घटक २. स्थानिक लोकसाहित्य संशोधन – बोलीभाषा, ओवीगीते, बडबडगीते म्हणी आणि वाक्प्रचार

(वरील दोन घटकातील कोणत्याही एका उपघटकाची प्रकल्प लेखनासाठी विद्यार्थ्यांना निवड करता येईल)